

VERWIJDEREN VAN EEN PACEMAKER OF EEN ICD BIJ EEN OVERLEDENE

Verwijderen van een pacemaker of ICD (Inwendige Cardioverter Defibrillator) is noodzakelijk bij een crematie.

Bij een begrafenis kan de pacemaker verwijderd worden, maar het hoeft niet.

Het verwijderen van een pacemaker wordt wel gedaan door de begrafenisondernemer.

Het kan ook een vraag zijn aan de huisarts.

Voor het verwijderen van een pacemaker of ICD is toestemming van de nabestaanden nodig.

Een ICD kan tijdelijk worden uitgeschakeld met een sterke magneet (via ICD-fabrikant te verkrijgen).

Benodigdheden:

- een paar handschoenen
- een wegwerpmesje
- een scherpe/stompe schaar
- een paar gaasjes
- een schaar om de pacemakerdraden (metaaldradjes) door te knippen
- *geïsoleerde tang voor doornknippen draden ICD*
- een hechtsetje en hechtmateriaal bijv. 3.0
- een plastic zakje
- eventueel een pleister.

Techniek:

- lokaliseer de pacemaker of ICD.
Een pacemaker wordt meestal geïmplantéerd subcutaan boven de rechter of linker borstspier óf onder de borstspier.
- maak een incisie door de huid langs de bovenrand van de pacemaker/ICD
- prepareer subcutaan de pacemaker vrij
- omvat de pacemaker en probeer deze te mobiliseren
- indien dit niet lukt, verder vrij prepareren
- als de pacemaker is gemobiliseerd, dan de elektrodedraden doorknippen
- *Bij ICD: draden doorknippen met de geïsoleerde tang!*
- de pacemaker in een plasticzakje verpakken en het zakje goed afsluiten
- de wond hechten
- de pacemaker laten verwijderen bij het chemisch afval

Een ICD kan eventueel nog uitgelezen worden bij de behandelende cardioloog. Dit kan b.v. bij vragen van de familie óf de gegevens kunnen interessant zijn voor degene, die de pacemaker/ICD heeft geplaatst.

Aanvulling

Samenvatting uit artikel '**Pacemaker vertraagt sterven**', interview met Kea Fogelberg door Sophie Broersen in Medisch Contact 4 februari 2010

Een pacemaker of ICD kan het stervensproces vertragen.

Wat er gebeurt bij uitzetten van een pacemaker of ICD is afhankelijk van het apparaat en de reden van plaatsing.

- als de hartfrequentie afhankelijk is van de pacemaker dan ontstaat bij uitzetten bradycardie
 - bij uitzetten van de ICD treedt geen defibrillatie meer op als er een ventriculaire ritmestoornis is
 - als een biventriculaire of resynchronisatie-pacemaker wordt uitgezet verergert het hartfalen
- Het uitzetten van de pacemaker of ICD hoort bij het staken van levensverlengend handelen.

Uitzetten van een pacemaker of ICD:

Dit kan in overleg met de cardiologen gedaan worden door de technici van de afd. Cardiologie in het MCL.

Óf de leverancier moet een machtiging krijgen tot stopzetten van de pacemaker (gegevens staan op pasje, dat iedereen met pacemaker of ICD heeft). Een technicus van de leverancier komt (na telefonische afspraak, binnen 24 uur) naar de patiënt om het apparaat uit te zetten.